

Introductie

Diversio is een landelijk bureau voor maatschappelijke innovatie dat zich al vijftien jaar bezighoudt met het ontwikkelen en uitvoeren van programma's voor effectieve maatschappelijke verandering. Door de jaren heen hebben we verschillende succesprojecten ontwikkeld en landelijk over vele honderden schoolklassen uitgerold. Naast de opdrachten die Diversio voor overheden, het bedrijfsleven, maatschappelijke- en culturele organisaties uitvoert, pioniert ze ook door eigen initiatieven te ontwikkelen die bijdragen aan een betere toekomst. We zijn landelijk expert peer education en investeren in jong leiderschap door betrokken jongeren op te leiden tot rolmodel. Deze peer educators, waarvan we er door de jaren heen ruim duizend hebben opgeleid, gaan de klaslokalen in om vanuit de belevingswereld van de leerlingen en hun eigen ervaringen het ijs te breken en het gesprek aan te gaan over onderwerpen waarbij dat voor docenten doorgaans lastig is.

Met de programma's die we uitvoeren komen we in schoolklassen door heel Nederland waar we met jongeren in gesprek gaan over botsende waarden en taboethema's als discriminatie, vooroordelen en vertrouwen in instituties. Tijdens deze programma's vangen we veel signalen op van jongeren en professionals. We worden veelvuldig door scholen benaderd om met hun leerlingen te komen praten over lastige thema's waaronder ook internationale kwesties, de rol van Nederland daarin, en de effecten die zij hebben op die leerlingen en hoe ze naar onze democratische samenleving kijken.

We maken ons zorgen over de steeds grotere groepen jongeren die de waarden die bij onze democratische rechtsstaat horen niet meer onderschrijven. Het gaat dan om een veel grotere groep dan het handje vol jongeren dat daadwerkelijk radicaliseert. Het Nederlandse buitenland- en veiligheidsbeleid, en hoe daarover wordt gecommuniceerd, heeft invloed op deze "ontworteling" van jongeren. Op basis van de signalen die we ophalen bij jongeren door heel Nederland en de trends die we daaruit destilleren geven wij graag onze reactie op deze publieksconsultatie.

Reactie

We vinden het goed dat er wordt ingezet op meer anticiperend en preventief veiligheidsbeleid met een focus op grondoorzaken van onveiligheid en adaptief vermogen ten aanzien van lange termijn trends. Als het gaat om de preventie van radicalisering en gewelddadig extremisme is het ons inziens van belang dat er meer aandacht komt voor jongeren die dreigen af te keren van de samenleving en wat daar de voedingsbodem voor is. Het is daarom ook belangrijk om in te zetten op het draagvlak voor het Nederlandse buitenland- en veiligheidsbeleid onder alle jongeren.

Actuele internationale kwesties en de rol die Nederland daarin al dan niet op zich neemt, hebben hun weerslag op jongeren in Nederland. Denk daarbij aan het Israël-Palestina conflict, de vluchtelingencrisis, de nasleep van de Turkse staatsgreep en de conflicten in Syrië en Irak. Niet alleen houdt het nieuws rond deze gebeurtenissen jongeren bezig, zij voelen zich er vaak sterk bij betrokken en identificeren zich met bepaalde partijen. Sterke identificatie met de Palestijnse zaak kan er bijvoorbeeld toe leiden dat islamitische jongeren het verschil tussen Israëlische politiek en joden in Nederland niet zien.

Identificatie van jongeren met internationale kwesties kan op die manier leiden tot botsende wereldbeelden en polarisering. De rol die Nederland speelt in deze internationale kwesties heeft invloed op hoe jongeren naar instituties kijken. Het buitenlandbeleid van Nederland is van invloed op de jongeren hier: wat daar gebeurt komt hier onherroepelijk terug. We zien dat de maatschappelijke spanningen die dit met zich meebrengt het draagvlak voor de rechtsstaat uithollen.

Grote groepen allochtone én autochtone jongeren voelen zich niet meer thuis in de samenleving en onderschrijven de waarden van onze democratische rechtsstaat niet langer. Hierbij zien wij een grote groep allochtone jongeren die niet radicaliseert, maar wel “ontwortelt” en zich afkeert van de samenleving. Het tegengaan van ontworteling is belangrijk in de strijd tegen radicalisering en gewelddadige extremisme. We zien namelijk dat de maatschappelijke spanningen en de daaruit voortkomende uitholling van het draagvlak voor de rechtsstaat ertoe leiden dat jongeren geen vertrouwen meer hebben in gezag en instituties. Al jaren horen wij van leerlingen die na hun lessen over de Tweede Wereldoorlog tegen hun docent zeggen ‘Ik schrijf het wel op in mijn proefwerk van de Holocaust, maar ik geloof het toch niet’. En daar beperkt het zich niet toe. Holocaust kan tegenwoordig gerust worden vervangen door ‘vluchtelingencrisis’ of ‘aanslagen in Parijs’.

De spanningen en waardenbotsingen zien we ook op beroepsopleidingen waar de publieke professional van morgen wordt opgeleid, zoals lerarenopleidingen, pedagogische opleidingen en opleidingen voor geüniformeerde beroepen. Zo horen we dat jongeren die bijvoorbeeld de douanebeambte van morgen zijn, zeggen dat alle vluchtelingen terug moeten op een lekke boot. En dat ze die boot het liefst zelf leksteken. Maar ook binnen het onderwijs hebben de spanningen die te maken hebben met internationale kwesties invloed. Zo zien we scholen waar na de mislukte staatsgreep in Turkije werd besloten niet over Erdogan te praten, omdat het te gevoelig zou liggen.

Dit zijn slechts enkele van de signalen die wij iedere dag opvangen in het onderwijs. Hoe internationale (veiligheids)kwesties en de rol van Nederland daarin, hun weerslag hebben op jongeren in Nederland zou wat ons betreft dan ook absoluut moeten worden meegenomen in de te herziene internationale buitenland- en veiligheidsstrategie.